

Temat 12: Państwa świata

- Trudno jednoznacznie stwierdzić, ile jest krajów na świecie. Liczba ta różni się w zależności od przyjętych kryteriów. Krajów jest nie mniej niż 194 (tyle cieszy się powszechnym światowym uznaniem) z czego wszystkie (oprócz Watykanu) należą także do **Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ)**. Niekiedy to właśnie członkostwo w ONZ przyjmuje się za kluczowy wyznacznik bycia uznawanym za państwo. Doliczając do tego państwa nieuznawane lub uznawane częściowo, ale kontrolujące swoje terytorium mamy około **205 państw**.

1. Kryteria uznania podmiotu za państwo:

- Posiada i kontroluje własne **terytorium** nieznajdujące się pod zarządem innego państwa z jednoznacznie określonymi granicami (lub chociaż jego część)
- Posiada własną **ludność** (w praktyce co najmniej 1 osoba)
- Posiada **władzę**, która sprawuje rzeczywistą kontrolę nad terytorium i ludnością i jest niezależna od innych państw
- Dokonało aktu **ogłoszenia niepodległości** wskazując: nazwę, stolicę i symbolikę międzynarodową (np. flaga, hymn).
- Posiada powszechne **uznanie** ze strony innych państw na arenie międzynarodowej

W praktyce to właśnie ostatni wymóg jest najistotniejszy, ponieważ istnieje szereg de facto niepodległych terytoriów, które jednak nie są powszechnie uznawane na świecie i przez to nie cieszą się statusem państwa. Istnieją podmioty, które cieszą się poparciem niewielkiej liczby państw świata (np. Tajwan), ale są też takie, które są uznawane przez wiele ważnych państw np. Kosowo (uznawane przez 93 państwa), ale ponieważ co do jego niepodległości nie ma konsensusu i sprzeciwiają się mu istotne państwa (w tym przypadku np. Rosja, Hiszpania, Chiny, Indie i około 100 innych krajów).

WORLD MAP POLITICAL

2. Największe i najludniejsze państwa.

2. Największe i najludniejsze państwa.

Nr	Nazwa	Powierzchnia	Liczba ludności	Kontynent
1.	Rosja	17,13 mln km ²	146,7 mln	Europa/Azja
2.	Kanada	9,98 mln km ²	38,1 mln	Ameryka Północna
3.	USA	9,84 mln km ²	330,1 mln	Ameryka Północna
4.	Chiny	9,60 mln km ²	1 403,9 mln	Azja
5.	Brazylia	8,52 mln km ²	211,9 mln	Ameryka Południowa
6.	Australia	7,69 mln km ²	25,6 mln	Australia i Oceania
7.	Indie	3,29 mln km ²	1365,9 mln	Azja
8.	Argentyna	2,78 mln km ²	45,4 mln	Ameryka Południowa
9.	Kazachstan	2,72 mln km ²	18,8 mln	Azja
10.	Algieria	2,38 mln km ²	43,9 mln	Afryka
(...)				
68.	Wybrzeże Kości Słoniowej	322 tys. km ²	26,5 mln	Afryka
69.	Polska	312 tys. km²	38,4 mln	Europa
70.	Oman	310 tys. km ²	4,6 mln	Azja
(...)				
190.	San Marino	61,6 km ²	33,5 tys.	Europa
191.	Tuvalu	26 km ²	10,2 tys.	Australia i Oceania
192.	Nauru	21,30 km ²	11 tys.	Australia i Oceania
193.	Monako	2,02 km ²	38,1 tys.	Europa
194.	Watykan	0,49 km ²	0,8 tys.	Europa

Nr	Nazwa	Powierzchnia	Liczba ludności	Kontynent
1.	Chiny	9,60 mln km ²	1 403,9 mln	Azja
2.	Indie	3,29 mln km ²	1365,9 mln	Azja
3.	USA	9,84 mln km ²	330,1 mln	Ameryka Północna
4.	Indonezja	1,91 mln km ²	269,6 mln	Azja
5.	Pakistan	907,1 tys. km ²	220,9 mln	Azja
6.	Brazylia	8,52 mln km ²	211,9 mln	Ameryka Południowa
7.	Nigeria	923,8 tys. km ²	206,1 mln	Afryka
8.	Bangladesz	147,6 tys. km ²	169,1 mln	Afryka
9.	Rosja	17,13 mln km ²	146,7 mln	Europa/Azja
10.	Meksyk	1,96 mln km ²	127,8 mln	Ameryka Północna
(...)				
36.	Irak	438,3 km ²	40,2 mln	Azja
37.	Polska	312 tys. km²	38,4 mln	Europa
38.	Kanada	9,98 mln km ²	38,1 mln	Ameryka Północna
(...)				
190.	San Marino	61,6 km ²	33,5 tys.	Europa
191.	Palau	459 km ²	17,9 tys.	Australia i Oceania
192.	Nauru	21,30 km ²	11 tys.	Australia i Oceania
193.	Tuvalu	26 km ²	10,2 tys.	Australia i Oceania
194.	Watykan	0,49 km ²	0,8 tys.	Europa

3. Państwa nieuznawane lub uznawane częściowo

Mapa terytoriów o spornym statusie

Status terytoriów spornych jest różny i zależy od konkretnego przypadku:

Sahara Zachodnia (oficjalnie Saharyjska Arabska Republika Demokratyczna) – to dawna kolonia Hiszpanii, która próbuje wybić się na niepodległość, ale obecnie kontroluje jedynie wschodnią część swojego terytorium. Za integralną część swojego kraju uznaje to terytorium Maroko, które próbuje zapobiec jego usamodzielnieniu. Niepodległość tego kraju uznaje około 40 państw (bez Polski).

Kosowo – oficjalnie niepodległe od 2008 r., po wieloletniej wojnie z Serbią i po interwencji wojsk międzynarodowych i misji ONZ. Uznawane przez 93 ze 193 państw członkowskich ONZ – przez Serbię uznawana za zbuntowaną prowincję – integralną część tego państwa.

Niepodległości nie uznają kraje sojusznicze Serbii (i sojusznicy jej sojuszników) oraz mające problemy z własnymi mniejszościami dążącymi do niepodległości (Rosja, Ukraina, Hiszpania).

Polska uznała niepodległość Kosowa jako jedno z pierwszych państw świata.

Naddniestrze powstało po rozpadzie ZSRR w wyniku uniezależnienia się od Mołdawii. De facto nie jest uznawane przez żaden liczący się kraj świata, nawet przez swojego protektora – Rosję.

Jedynymi krajami uznającymi ten kraj są 3 inne państwa nieuznawane – Abchazja, Osetia

Południowa i Górski Karabach. Powszechnie (także przez Polskę) traktowane jest jako

zbuntowana prowincja Mołdawii.

Abchazja oraz **Osetia Południowa** – uniezależniły się od Gruzji na skutek konfliktu zbrojnego z Rosją w 2008 r., choć formalną niepodległość ogłosiły wcześniej – w latach 90-tych. Cieszą się poparciem zaledwie kilku (5-6) innych państw członkowskich ONZ, z których liczącym się jest jedynie Rosja. Przez Gruzję (i Polskę) uznawane za integralną część tego kraju.

Górski Karabach (znany także pod nazwą **Arcach**) – powszechnie uznawany za integralną część Azerbejdżanu, de facto niepodległy od 1991 r. (upadek ZSRR). Jedynie Abchazja, Osetia Południowa i Naddniestrze wspierają niepodległość tego terytorium.

Cypr Północny – ogłosił niepodległość w 1983 r. na skutek interwencji wojsk tureckich. Uznawany wyłącznie przez Turcję, de facto w pełni kontroluje swoje terytorium. Republika Cypru uznaje to terytorium za integralną część swojego kraju. Cały Cypr (mimo położenia w Azji) został przyjęty do Unii Europejskiej, ale stosowanie prawa europejskiego w Cyprze Północnym jest bezterminowo zawieszone.

Palestyna – obiekt niekończącej się wojny z Izraelem, teoretycznie terytorium autonomiczne tego kraju, posiadające jednak status obserwatora przy ONZ. De facto niepodległy kraj pod częściową izraelską okupacją, stopniowo anektowany przez Izrael rozbudowujący swoje osiedla mieszkalne na jego terytorium. Polska i 138 innych krajów uznaje niepodległość Palestyny, czego nie czyni USA i większość państw Europy Zachodniej.

Somaliland – część Somalii, która uniezależniła się w 1991 r. i stworzyła de facto niepodległe państwo. Mimo faktycznej, prawie 30-letniej niepodległości, państwo nie jest uznawane na arenie międzynarodowej i oficjalnie uznawane jest za autonomiczną część Somalii.

Tajwan (Republika Chińska) – państwo formalnie istniejące od 1947 r., a do 1971 r. reprezentujące Chiny w ONZ, powstałe na skutek przegranej przez demokratycznych nacjonalistów wojny domowej z chińskimi komunistami (zakończone ucieczką legalnego rządu Chin na Tajwan). Uznaje samo-siebie za jedyne legalne państwo chińskie. Po 1971 r. uznawany jedynie przez nieliczne kraje, w tym min. przez Watykan. De facto całkowicie niepodległy kraj, z którym bliskie kon

4. Granice

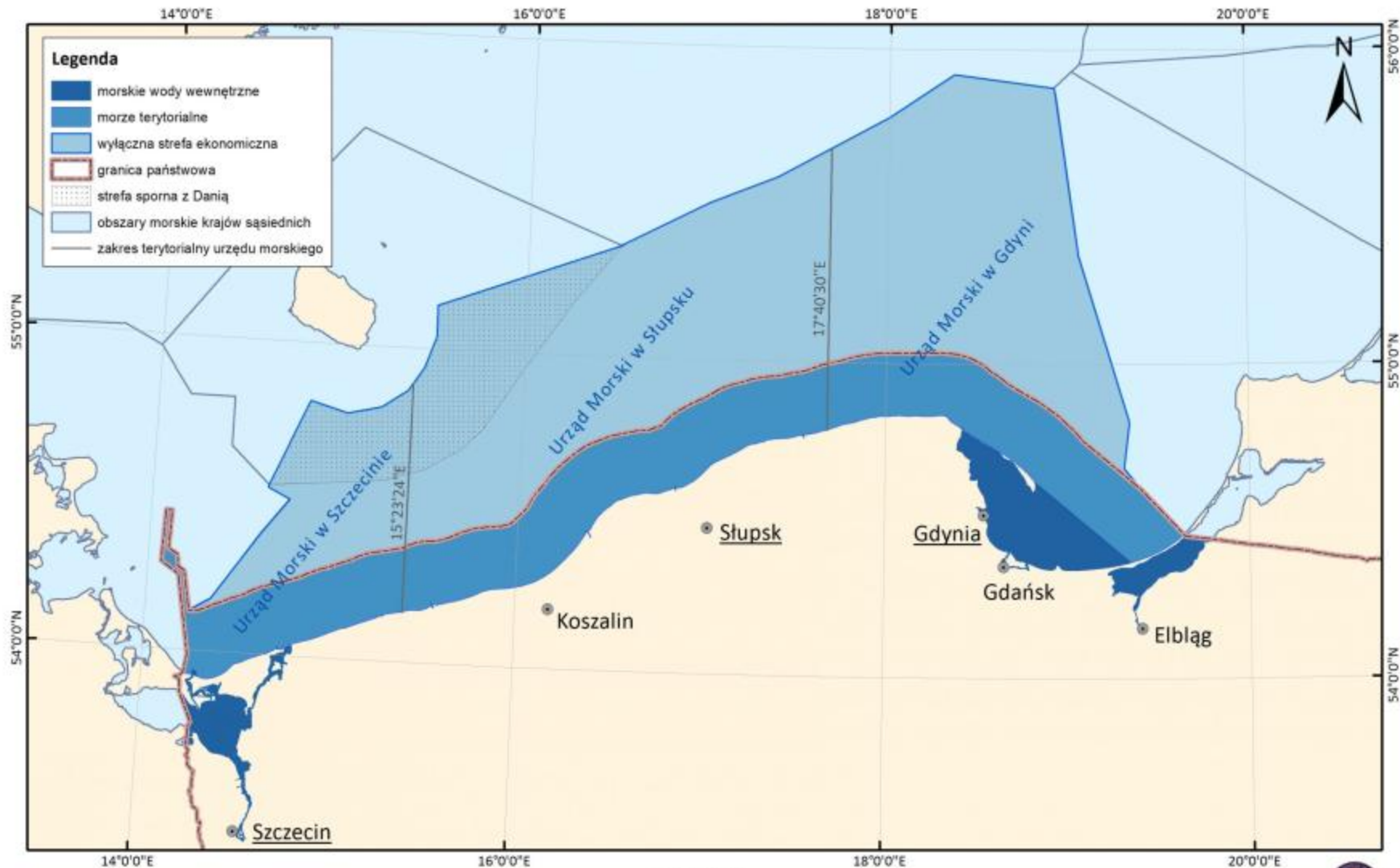
Esklawy

Enklawy

POLSKIE OBSZARY MORSKIE

Układ współrzędnych: UWPP 1992

1:1 700 000
0 25 50 100 km

Urząd Morski w Szczecinie, grudzień 2016 r.

5. Terytoria zależne

- Pozostałością procesów kolonizacji świata jest istnienie terytoriów o niepełnej samodzielności, pozostających w częściowej podległości od państw – metropolii. Takie terytoria to najczęściej wyspy lub niewielkie fragmenty lądów cieszące się szeroką autonomią wewnętrzną, pozostające w ścisłej zależności z państwem dominującym w zakresie polityki zagranicznej. Podmioty te rzadko dążą do niepodległości, ponieważ bliskie relacje z dużymi i silniejszymi państwami wiążą się często z różnymi korzyściami. Głównymi państwami posiadającymi terytoria zależne są dawne kolonialne imperia: Wielka Brytania, Francja i Holandia, ponadto USA, Australia, Nowa Zelandia, Norwegia i Dania.